

@UmbertoArte

SANATÇILAR
AKIMLAR
RESİMLER
MİTOLOJİ

UMBERTO
ARTE *ile*
Sanat

DESTEK YAYINLARI: 1159
SANAT: 1

UMBERTOARTE İLE SANAT

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Özlem Küskü
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Levent Kocaoğlu
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ekim 2019

- 1.-4. Baskı: Ekim 2019
- 5.-10. Baskı: Kasım 2019
- 11.-12. Baskı: Ocak 2020
- 13. Baskı: Haziran 2020
- 14. Baskı: Ağustos 2020
- 15.-16. Baskı: Kasım 2020
- 17. Baskı: Mart 2021
- 18.-19. Baskı: Mayıs 2021
- Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-680-6

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
[facebook.com/DestekYayinevi](https://www.facebook.com/DestekYayinevi)
[twitter.com/destekyayinlari](https://www.twitter.com/destekyayinlari)
[instagram.com/destekyayinlari](https://www.instagram.com/destekyayinlari)
www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

ÖNSÖZ

UmbertoArte ile Sanat, Twitter’da floodlar halinde yazdığım sanat yazıları ve resim incelemelerinin devamı niteliğinde ortaya çıkan bir kitaptır. Öncelikle beni bu kitabı yazmaya teşvik eden tüm Twitter dostlarıma çok teşekkür ederim.

Kitabımı bir arkadaş ortamında sanat sohbeti yaptığımızı düşünerek okumanızı isterim, bir yerde oturmuşuz konu konuyu açıyor ve bir arkadaşınız size bazı sanatçı ve resimlerden bahsediyor. Çayların içilip keklerin pastaların yendiği zaman zaman ironi ve şakaların yapıldığı gün sonunda herkesin mutlu bir şekilde ayrıldığı (doyurucu, keyifli) bir sohbet bu.

Twitter dostlarımla teşviki dışında beni bu kitabı yazmaya iten birkaç nokta var. Bir tanesi bu alanda ciddi bir bilgi kirliliğinin olması, insanların kendi çıkarımlarını mutlak doğrular gibi yazmasıdır.

İkincisi, bu alanda kullanılan akademik dilin (bir miktar) dışına çıkarak daha önce herhangi bir sanat eseriyle yolu kesişmemiş kişileri de bu sohbe dahil etmek. Bu süreç içerisinde konuları daha anlaşılır ve rafine bir şekilde anlatarak o insanların korkularını yenerek, bir sanat eserine endişe etmeden yaklaşmalarını sağlamaktır. Çünkü gerçek anlamda bir sanat eserini çözümleyip, ondan estetik haz almak herkesin hakkıdır.

Victor Hugo ne diyor: “Öldükten sonra yaşamak istiyorsanız, ya okumaya değer şeyler yazın ya da yazılmaya değer şeyler yaşayın.” Benim yaşadıklarım rutin şeyler, onun için okunmasını umduğum şeyler yazmaya çalıştım. Bunları yazarken magazinden, asılsız bilgilerden uzak durup sadece gerçekleri vererek, okuyan insanların maksimum faydalanmalarını istedim.

#umbertoarteilesanat

İÇİNDEKİLER

Vincent Van Gogh	7
Leonardo Da Vinci	35
Raffaello Sanzio.....	65
Michelangelo Merisi da Caravaggio	81
Rembrandt Harmenszoon van Rijn	123
Henri de Toulouse Lautrec.....	145
Marcel Duchamp ve Dadaizm	155
Vladimir Tatlin	175
Käthe Kollwitz.....	183
Amedeo Modigliani	199
Paul Delaroche.....	211
Gustav Klimt	221
Pablo Picasso / Guernica	230
Jacques Louis David / Marat'ın Ölümü	240
Jacques Louis David / Sabineli Kadınlar'ın Müdahalesi	248
Pieter Bruegel / Kardaki Avcılar veya Avcıların Dönüşü	254
Pieter Bruegel / Köy Düşünü.....	262
Pieter Bruegel / Hasat Zamanı.....	270
Pieter Bruegel / Babil Kulesi	278
Pieter Bruegel / İkarus'un Düşüşü	292

Pieter Bruegel / Flemenk Atasözleri	298
Pieter Bruegel / Birbirine Kılavuzluk Eden Körler	312
Hans Holbein / Elçiler	316
Hans Holbein / Tüccar Georg Gisze	326
Jan van Eyck / Arnolfini'nin Evliliği	336
John William Waterhouse / The Lady of Shalott	344
Paul Rubens / Hero ile Leandros	348
Theodore Géricault / Medusa'nın Salı.....	354
Edouard Manet / Kırdada Öğle Yemeği.....	362
Hieronymus Bosch / Dünyevi Zevkler Bahçesi.....	370
William-A. Bouguereau / Dante ve Virgil Cehennemde	390
Giotto di Bondone / Ağıt.....	394
Alma Erdmann / Mektup	402
Peter Nicolai Arbo /Odin'in Vahşi Avı	404
Louis Gallait / Barış ve Savaş	406
Andrew Wyeth / Christina'nın Dünyası.....	410
Samson ve Delilah / Léon Bonnat / S. J Solomon / Rubens	414

Resim elle değil akılla yapılır.
Michelangelo

*John Peter Russell (1858 -1930) /
Vincent van Gogh / 1886,
Oil on canvas 60.1 × 45.6 cm,
Van Gogh Museum, Amsterdam*

Vincent VAN GOGH

(1853 - 1890)

“Dahilik ile Deliliğin Sınırında”

İlk olarak Van Gogh ile başlayıp hayatı ve sanatına ilişkin genel bir bakış yapalım. Konular arasında geçişler, atlamalar yapсам da belli bir kronolojiyi takip edeceğim. Şunu da söyleyeyim Van Gogh'u okumak için en doğru yerdesiniz, buyurun lütfen.

Van Gogh, bildiğiniz üzere Hollandalı bir ressam. Babası tutucu bir din adamıydı (Protestan rahibi). Oğlunun da kendisi gibi olmasını istiyordu. Bunu bir ölçüde başardı da Van Gogh, vaiz oldu. Oldu ama o süreç oldukça sıkıntılıydı. Konuşma yeteneği çok iyi olmadığı için vaiz olmasını istemediler. O ısrar etti, istediğiniz yere gönderin beni, kimsenin gitmek istemediği yerlere giderim dedi. Kabul ettiler, devamında Belçika'nın kömür madenleriyle ünlü Borninga bölgesine gönderildi.

Bu durum onun resme çok geç yaşta başlamasının nedenlerinden biridir. Evet Van Gogh resme oldukça geç başladı. Vaiz olduktan sonra yoksullara ve maden ocaklarında çalışan işçilere yardım etmek istedi, işi gereği onlara bir çok vaaz verdi (o zamanlar yaş 27).

Onlara “Yaşamınız acıklı, bu hayatta çok çekiyorsunuz, sizler Tanrı'nın kutsadığı kişilersiniz”, “Bizim yaşamımız dünyadan cennete

Vincent van Gogh /
Kömür Taşıyan Kadın
Madenciler / 1882
Kröller-Müller Museum
Netherlands 32 x 50 cm

8 yapılan uzun bir yürüyüşür”, “Mutluluk sevinçte değil, acı çekende; zenginlikte değil, yoksullukta” diyordu. Retoriği çok güçlü değildi, bir taraftan da kendini ressam olarak duyumsuyordu.

Bir gün kendisini denetlemeye gelen kişiler onu derme çatma bir evde buldular. Bu durumun Kilise'nin imajını zedelediğini söylediler. Van Gogh da “Onlar gibi yaşamazsak Tanrı'nın mesajını iletemeyiz” dedi. Bu onlar için alışılmış bir üslup değildi, çizilen yolun dışına çıkması hoş karşılanmadı. Velhasıl kelam vaizlik görevine son verildi. Aşırı hareketleri vardı, fazla heyecanlıydı. Yaş 27-28, ömrünün sonuna 9 yıl var, hâlâ bildiğimiz Van Gogh değil. Yaptığı doğru düzgün bir tane resim yok.

Vincent van Gogh / Montmartre ve Taş Ocağı / 1886 Van Gogh Museum, Amsterdam

Görevine son verildikten sonra da orada kalmaya devam etti. Şu anki gibi kitle iletişim araçları yok, ailesi Van Gogh'tan haber alamadı. Baba, Van Gogh'u bulması için Theodan yardım istedi.

Theo (biliyorsunuz kardeşi) gelip Van Gogh'u buldu, birlikte evlerine döndüler. Sonrasında Theo, Paris'e gitti, o meşhur mek-tuplaşmaları da bundan sonra başladı. Theo ne yaparsan yap yaz bana dedi, bir daha böyle kaybolma.

Belçika'ya vaiz olarak gönderdikleri Van Gogh, değişmişti, ki-liseye gitmiyordu artık. Tanrı'yı sorgular gibi laflar ediyordu, bu durum eski rahip olan babasını çok rahatsız etti.

Jean-François Millet / *The Sower* / 1850
105 x 86 cm

Vincent van Gogh / *The Sower* / 1889
80.8 x 66.0 cm

Vaizlikten kopuş onun yönünü iyiden iyiye sanata çevirmesini sağladı. Van Gogh, Jean François Millet'yi çok seviyordu, Fransız Barbizon ekolünün öncü ismi Millet'yi. Onun resimlerinde ken-dinden parçalar buldu, *Tohum Eken Adam/Ekici* resmini beş kez kendi çizgileriyle yeniden yaptı.

Van Gogh, o dönem ailesiyle yaşıyordu. Bir gün dul kuzini Kate, küçük kızıyla birlikte ziyaretlerine geldi. Van Gogh kuzinini uzun yıllardır görmemişti ve kendisinden çok etkilendi. Ona resimlerini gösterdi, birlikte kırlarda tarlalarda gezintiye çıktılar.

Van Gogh hiç boş durmuyordu, resim yapmadığı zamanlarda Shakespeare, Zola, Dickens ve Jules Michelet gibi yazarların kitaplarını okuyordu. Kate'ten etkilenmişti ve onu etkilemek istiyordu. Bir gün otururlarken Kate'e, "Michelet ne der biliyor musun?" dedi. "Yok. Ne der?" dedi o da. "İşini ve seveceği kadını bulan erkek kut-sanmıştır." Bir takım subliminal mesajlar veriyor, resimlerini gösteriyor onu etkilemeye çalışıyordu. Van Gogh yakışıklı sayılmazdı, işi gücü yoktu, sadece yaptığı bazı karakalem resimler ile Kate'i etkileyemedi. Van Gogh bir kadına nasıl davranılacağı konusunda acemiydi, biraz ısrarcı oldu. Kate bu durumdan rahatsız olup ailesinin yanına Lahey'e döndü.

Van Gogh da onun peşinden gitti, babası kızını Van Gogh ile görüştürmek istemedi. Van Gogh'un kendisine zarar verme eğilimi vardı bunu biliyoruz, orada sağ elini yemek masasının üzerinde yanan mumun üzerine tutarak yaktı. Sevgisini ispat etmek istiyordu ama ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Fevriydi, acemiydi. Kadımlarla ilgili ilk hayal kırıklığı bu olay oldu. Bu arada Theo ile mektuplaşmaları devam ediyor, Theo kendisine boya ve tuval alması için para gönderiyordu.

Van Gogh o olaydan sonra başka bir kadınla tanışıp onunla yaşamaya başladı. Beş yaşında bir kızı olan son derece fakir bir kadındı. Van Gogh'un kendisi de fakirdi, hiçbir resmi satılmamış, kardeşi Theo'nun yardımlarıyla hayata tutunmaya çalışıyordu. Geçinebilmek için tutumlu olmak zorundaydı ve artık biri bebek üç kişilerdi. Theo'ya "Kimi kez kuru ekmeğimi kendim kazandım, kimi kez de bir dost, yüreğinin iyiliğinden, bir dilim ekmeği bana verdi. Elimden nasıl geliyorsa öyle yaşadım, iyi, kötü, gelişigüzel"¹ diye yazdı. Kadın da yalnızdı, Van Gogh da. Sadece sohbet etmek bile onlara iyi geliyordu. Theo'nun gönderdiği paraları Van Gogh ağırlıklı olarak boya ve tuvaller için harcıyordu (sanata yatırıyordu diyelim). Diğer taraftan açlardı, kadının küçük çocuğu vardı,

1 Vincent Van Gogh / *Theo'ya Mektuplar*

kadın bunlarla yiyecek alalım, paranı boyaya tuvale yatırma artık dedi. Van Gogh'un fırçasını bırakması, Kafka'nın kalemını bırakmasıyla aynıydı, öyle bir şey mümkün değildi.

11

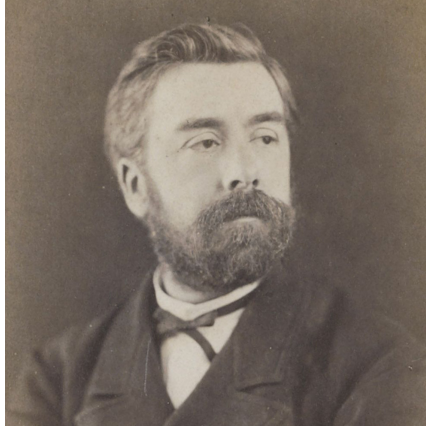

Virginie Demont-Breton
L'homme est en mer / The Man is at Sea
161 x 134,5 cm

Vincent van Gogh / 1889
66 x 51 cm

Burada soldaki resim 19. yüzyılın ünlü Fransız realist ressamı Jules Breton'un kızı Virginie Demont-Breton'a ait. Sağdaki resim ise fırça vuruşlarından belli olacağı üzere Van Gogh. Van Gogh hoşuna giden resimleri yeniden kendi tarzıyla çalışmaktan çekinmiyordu, bu çalışmalar onun için kabul görmüş eserler üzerinden pratik yapma imkânı sağlıyor, diğer taraftan bu eserlere bir çeşit saygı duruşunda bulunuyordu. Öncelikle Millet'nin onlarca resmini yorumladı, sonrasında ilk akla gelenler Rembrant'ın (*The Raising of Lazarus*) *Lazarus'un Yükselişi* ve V. D. Breton'un üstteki resmidir. Breton resmine tarih atmamış ama yapım tarihinin Van Gogh'un çiziminden önce olduğu biliniyor. Kendisinden önceki sanatçıların kimi eserlerini yeniden yorumlamak Picasso'dan Dalí'ye sanat tarihi içerisinde sıklıkla karşılaştığımız bir durumdur.

Anthony "Anton" Mauve (1838-1888)

Dönem ressamlarından Anton Mauve, Van Gogh'un uzaktan akrabasıydı. Van Gogh o dönem resimlerini götürüp Mauve'e gösterip fikirlerini alıyordu. Bir şeyler çiziyordu ama arayış içerisindeydi. Çizdikleri birtakım karakalemler ve (ağırlıklı olarak) Jean François Millet'nin eskizleriydi. Mauve resimlere baktı, çok ilgilenmedi kendisiyle, biraz da renkli resimler yapmayı deneyebilirsin dedi. O an bir şey söylemiş olmak için söylenen bu söz ile Van Gogh'a büyük bir iyilik yapmış oldu.

O sırada baba evinde ciddi bir huzursuzluk vardı, babası oğlunun istediği gibi biri olmadığı için çok üzgündü. Van Gogh'u bir çeşit hata olarak görüyorlardı, devamında baba rahatsızlandı, Van Gogh sorunlar yaşadığı kadın ile yollarını ayırıp babasını ziyarete gitti. Theo da gelmişti, babalarını kaybettiler. Theo, Van Gogh'a benimle Paris'e gel dedi.

Theo resim simsarıydı (resim alıp satıyordu, bir çeşit komisyoncuymuş), çevresi oldukça genişti. Van Gogh bu öneriyi çok ciddiye almadı. Theo, Paris'e döndü. Van Gogh orada kaldı. Bir çeşit derviş hayatı yaşıyordu, elinde tuvali her gün bir yerde, üzeri yırtık pırtık dolaşıyor, yağmurda çamurda resimler yapıyordu.

Vincent van Gogh / Dokumacı / Weaver / 1884 62.5 x 84.4 cm
Avenue of the Arts / Boston

Yaş 31 olmuştu, düşünün bu insan 37 yaşında öldü, hâlâ ortada bir şey yok. Resme çok geç başladı, çok geç ve ne yazık ki çok kısa yaşadı. O dönem sıklıkla Hollanda'daki evinin yakınında bulunan dokumacıları gezip onları gözlemliyordu. Van Gogh'un çalışan fakirlere karşı duyduğu hisler onun ilk ciddi eserlerinin konusunu oluşturdu, dokumacıların yaklaşık otuz adet çalışmasını yaptı.

Sonrasında Patates Yiyenler geldi (yaş 32), ilk önemli resmi budur. Sadece patates ile beslenen yoksul insanların karanlık dünyası. Bu ilk dönem resimleri hakikaten karanlıktır, onu o yapan renklerle henüz tanışmadı, tanışacak.

Van Gogh'un üzerindeki çevre baskısı iyiden iyiye artmıştı, ailesi de onu yanlarında istemiyordu. Bir yıl sonra 1886'da Paris'e Theo'nun yanına gitti (yaş 33).

Vincent van Gogh / Patates Yiyenler / The Potato Eaters / April-May 1885
Van Gogh Museum / Amsterdam

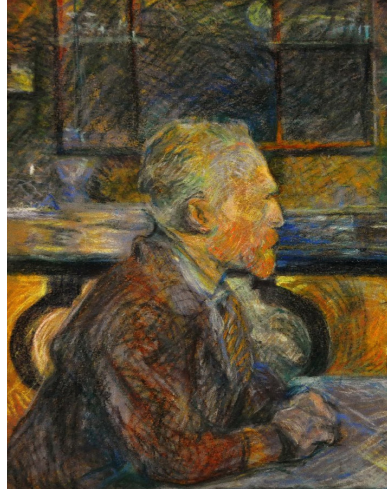
Paris'e geldiğinde hayatını değiştirecek çok önemli bir keşif yapıp, Charles Blanc'ın tamamlayıcı renk teorisini benimsedi. Renkleri birbirini tamamlayıcı bir şekilde kullanıyordu, mor ve sarı, mavi ve turuncu veya yeşil ve kırmızı gibi.

Paris'e geldiği yıl Empresyonistlerin sergilerini gezip onların resimleriyle tanıştı. Pissarro, Monet, Renoir gibi Empresyonist; Signac, Seurat gibi Post Empresyonist sanatçıların resimleri. Pissarro ve Seurat ile sohbet etme imkânı buldu. Bu insanlarla tanışınca birtakım Empresyonist resimler yapmaya çalıştı (daha ziyade post empresyonist/pointillist diyebileceğimiz çalışmalar), bir iki deneme yaptı ama hiçbir zaman onlardan biri olmadı.

Kendisinden genellikle Empresyonist olarak bahsedilir onun için söyleyeyim dedim, Empresyonistlerin resimlerindeki ışık oyunları, günün her saatinde her türlü hava koşulunda ışığı yakalama çabaları güzeldi ama o her zaman kendisini Millet'ye yakın hissetti.

Henri de Toulouse-Lautrec

*Henri de Toulouse-Lautrec /
Vincent van Gogh / 1887 / 57 cm x 46 cm
Van Gogh Museum / Amsterdam*

Theo'nun sayesinde epey bir çevre edindi, tanıştığı kişilerden birisi de Lautrec'ti. Bir gün Theo, Lautrec ve Van Gogh oturup bir şeyler içtiler. (Lautrec sağlık sorunlarından dolayı hep oturuyordu. Lautrec bölümüne geçince biraz daha detaylandıracağım.) Sonrasında Lautrec ile Van Gogh çok sık görüşmeye başladılar. Lautrec, Van Gogh'un resmini yaptı, sıkı arkadaş oldular.

Paris sanat çevresi Van Gogh'a mesafeliydi, onun resim yeteneğini sorguluyorlardı. Aslında yeteneğinin olmadığını düşünenler çoğunlukta idi. Bir türlü resimleri satılmıyor, ilgi görmüyordu.

Bu konuda bir gece Theo ile Van Gogh biraz gerildiler. Theo da o resimlere pek inanmıyordu aslında, kardeşi olduğu için destek oluyordu (ya da bana öyle geliyor). Ben satamıyorsam Tanguy'a götür biraz da o uğraşsın dedi. Pere Tanguy'un butik bir sergi salonu vardı. Butik dediysem, Cezanne'dan Lautrec'e, ondan Degas'ya çok önemli ressamların resimleri vardı salonunda, aynı zamanda resim malzemeleri satıyordu.

Vincent van Gogh / Bir Çift Bot / A Pair of Boots / 1887 / 32.7 x 41.3 cm
The Baltimore Museum of Art

Ertesi gün Van Gogh bazı resimlerini alıp Tanguy'un salonuna gitti, orada Cezanne ve Gauguin ile karşılaştı. Cezanne, modern resmin babasıdır. Picassodan soyut sanatlara birçok sanatçıyı etkilemiş önemli bir isim. Cezanne belki de o zamana kadar Van Gogh ismini hiç duymamıştı, resimlerine baktıktan sonra "Doğrusunu isterseniz pek beğenmedim, bunları sanki bir deli yapmış gibi" dedi. Van Gogh üzüntüyle karışık bir şaşkınlık yaşadı, götürdüğü resimlerden biri *Botlar'dı*, resminde yaşam ve ölüm arasındaki uzun yolculuğu anlatmıştı ama orada bulunanlara anlamsız geldi. Alışılmış resmin dışında bir şeydi bu. Cezanne bile onu anlamamıştı. H. E. Gombrich "Beğeni tartışılmaz ama geliştirilebilir" der. Belki Cezanne'nin (bile) o günkü beğeni düzeyi çağın ilerisindeki bir sanatçının eserlerini beğenecek düzeyde değildi kim bilir. Şunu da belirtelim sonradan Cezanne ile birlikte 20. yüzyıl sanatını derinden etkileyen iki isimden biri olacak kendisi.

Vincent van Gogh / Père Tanguy'un Portresi / 1887 / 65.0 cm x 51.0 cm
Musée Rodin, Paris

1887'de Pere Tanguy portresini yaptı: *Baba Tanguy*. Tanguy'un resminin fonunu Japon desenleriyle tamamladı. Van Gogh, eline geçen tüm Japon baskıları biriktiriyor, Japon sanatına büyük ilgi duyuyordu.

Paul Gauguin ile orada tanışıp dost oldular. Gauguin, Van Gogh'a Emile Bernard ile kendi portresinin olduğu *Sefiller* adlı resmini hediye etti. Van Gogh, Gauguin'i çok takdir ediyordu.

Van Gogh ağırlıklı olarak Theo aracılığıyla resimlerini satmaya çalışsa da esas gayesi anlaşılmaktı, resimleri ilgi görsen kendisiyle ilgili kuşkuları yerini güvene bırakacaktı. Bütün dertlerini renkleri kullanarak tuvallere döküyor, sonrasında okumaları için insanlara sunuyordu. Elinde sanatından başka bir şeyi yoktu, konuşmayı sevmediğinden kendi yerine resimleri konuşsun istiyordu. Bu resimlerimizi konuşturabiliriz mevzuuna yazının sonunda tekrar döneceğim.